



provincie **HOLLAND**  
**ZUID**

## GS brief aan Provinciale Staten

Postadres Provinciehuis  
Postbus 90602  
2509 LP Den Haag  
T 070 - 441 66 11  
[www.zuid-holland.nl](http://www.zuid-holland.nl)

Datum  
18 mei 2021

Ons kenmerk  
PZH-2021-774441339  
DOS-2020-0000155

Bijlagen  
2

Aan Provinciale Staten

Onderwerp  
Integraal voedselperspectief

Geachte Statenleden,

Van boer tot bord draaien in Zuid-Holland dagelijks duizenden radertjes in het voedselsysteem. Boer, teler, handelaar, retail en chef-kok voeden 3,7 miljoen inwoners van Zuid-Holland en velen daarbuiten. Internationaal staan de Nederlandse land- en tuinbouw bekend als koplopers in innovatie. Zelfs David Attenborough haalde de Zuid-Hollandse tuinbouwsector aan in 'A Life on our planet' als duurzaam voorbeeld om zo efficiënt mogelijk duurzaam en gezond voedsel te verbouwen op een klein oppervlak. Ondernemers, onderzoekers en overheden in Zuid-Holland werken hard om ook in de toekomst iedereen te voorzien van gezond, duurzaam geproduceerd voedsel. Met de partners van onder andere de Voedsel families, Greenport West-Holland, Groene Cirkels, Gezond en Veilig werkt de provincie Zuid-Holland aan kruidenrijke kaas mét een verdienmodel voor het afremmen van bodemdaling, compostering met groene reststromen om onze bodems vruchtbaar te houden, biodiverse akkerranden en high-tech innovaties die bijdragen aan nog efficiëntere kassen. Met onze kennis, netwerken en beleidsinstrumenten hebben we veel koplopers kunnen ondersteunen en innovatie kunnen stimuleren.

Tegelijk zien we dat het nog beter, schoner, gezonder en efficiënter moet. Zuid-Holland is de provincie met de grootste gezondheidsverschillen. Gezonde, betaalbare voeding voor iedereen in een gezonde voedselomgeving is essentieel om dat om te draaien. De stikstofcrisis en de afname van biodiversiteit blijven zorgelijk en we verspillen nog steeds ongeveer een derde van ons voedsel.

Om het tij te keren en te zorgen voor gezond, duurzaam voedsel voor iedereen is het nodig om de genoemde initiatieven op te schalen. Hiervoor is systeemverandering nodig en dit vereist betrokkenheid van een verscheidenheid aan partijen.

### **Voedselbeleid**

Mede daarom groeit de roep om of behoefte aan integraal voedselbeleid. Verschillende wetenschappelijke adviesraden (PBL, Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid, werkgroep Brede Maatschappelijke Heroverwegingen) hebben in de afgelopen jaren gepleit voor een systeembenadering voor het verduurzamen van het voedselsysteem. Zij bieden hiermee een

nieuw perspectief op de rol van de overheid. Ook de Europese Unie omarmt de noodzaak van voedselbeleid met de 'Farm to Fork' strategie die onderdeel is van de Europese Greendeal.

Op basis van deze ontwikkelingen en signalen is de provincie Zuid-Holland in de zomer van 2020 een verkenning gestart. Deze constateerde een duidelijke meerwaarde van integraal voedselbeleid, en deze behoefte werd tevens bij provinciale netwerkpartners uitgesproken. De verkenning bevestigt dat netwerken zoals de Voedselnetwerken en Greenport West-Holland de innovatiekracht versterken en dat de verbindende functie van de provincie als waardevol en noodzakelijk wordt ervaren. Uit de verkenning komt bovendien dat de innovatie die uit deze netwerkverbanden komt, cruciaal is voor sommige ondernemers om de coronacrisis goed door te komen en te kunnen blijven investeren in verduurzaming.

In de verschillende programma's dient zich nu een nieuwe fase aan. Na het ontwikkelen van innovaties is er nu behoefte aan consolidatie, opschaling en verbinding. Dit brengt nieuwe vraagstukken met zich mee op het gebied van bijvoorbeeld verdienmodellen en regelgeving. Verbreding van de huidige focus naar een integraal voedselperspectief biedt kansen om de provinciale inzet op voedsel zo effectief mogelijk te benutten en zo meerdere beleidsdoelen te dienen.

Deze brief bevat de conclusies uit de voedselverkenning, inzicht in hoe invulling gegeven kan worden aan voedselbeleid in Zuid-Holland en inzicht in wat er nodig is om dit te kunnen realiseren. Graag voeren we met uw Staten een open gesprek over de vraag hoe dit opvolging kan krijgen in het provinciale beleid.

### **Resultaten verkenning**

De focus van de provinciale inzet lag tot nog toe voornamelijk op duurzame productie van voedsel. Uit de verkenning blijkt dat de verbreding naar ketenoverstijgend voedselbeleid een logische en wenselijke stap is. De sleutel tot verduurzaming in de productie ligt namelijk vaak elders in de keten ligt of er is samenwerking van de gehele keten vereist.

We constateren dat met name het einde van de keten, zoals supermarkten, horeca en consumenten, ondervertegenwoordigd is in het huidige netwerk. Terwijl: dat is de plek waar vaak de sleutel ligt tot opschaling. Daarnaast constateert de verkenning dat het niet alleen meer gaat over duurzaamheid. Ook thema's als gezondheid en een circulaire economie hebben een belangrijke rol in de toekomstbestendigheid van het systeem. De meerwaarde van provinciaal voedselbeleid zit dan ook met name in het verbreden van het netwerk en de koppeling met andere thema's. Inzet op breed voedselbeleid heeft de potentie om:

- nieuwe partners aan te trekken die nu nog buiten scope vallen. Hun betrokkenheid kan duurzaamheids- en gezondheidsdoelen versneld dichterbij brengen.
- nieuwe kansen te ontsluiten. Voedsel heeft effect op en draagt bij aan veel verschillende domeinen van bodem- en waterkwaliteit, biodiversiteit en gezondheid. Een breed voedselperspectief helpt om die bijdragen nog beter in beeld te krijgen. Zo ontdekken we nieuwe kansen en nieuwe potentiële partners die baat hebben bij verandering in het



voedselsysteem en tevens bijdragen aan onze provinciale doelstellingen voor andere thema's.

- onze verbindende rol in de voedseltransitie te versterken. Netwerkpartners geven aan noodzaak te zien in de verbreding naar voedsel, en een verbindende rol van de provincie wordt hiervoor regelmatig als belangrijk benoemd.

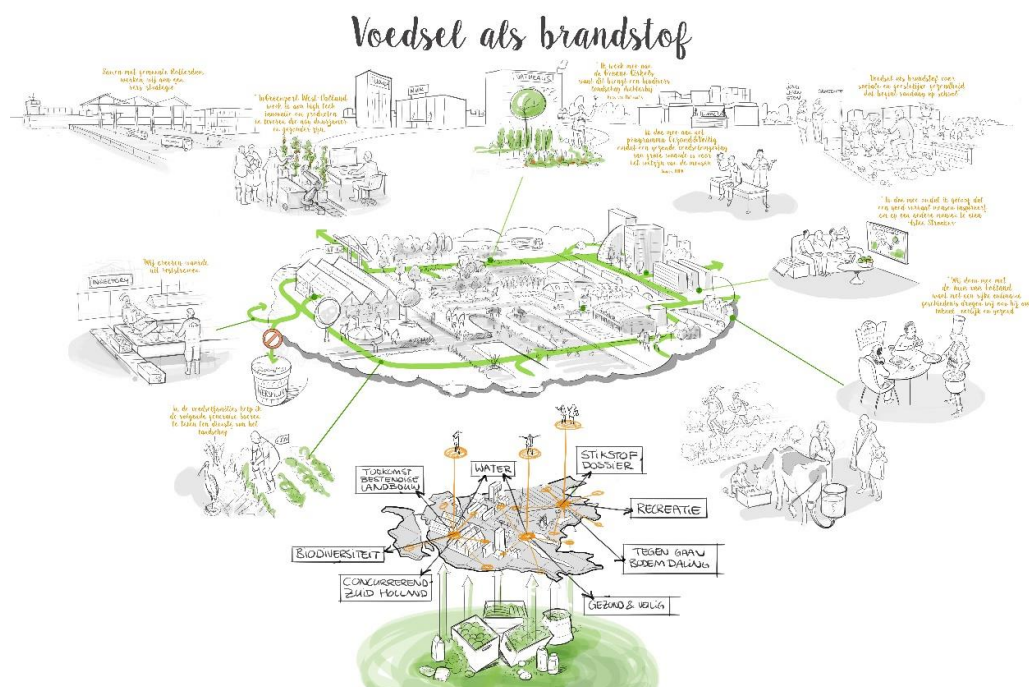
### Bredere blik, breder effect

Voedsel draagt niet alleen via de productie bij aan maatschappelijke opgaven. Een bredere blik op voedsel laat zien dat het effect heeft op onderwerpen die in beeld komen aan het eind van de keten, zoals gezondheid.

Een integraal voedselperspectief kan de transitie naar een duurzaam en toekomstbestendig voedselsysteem versnellen door meer belanghebbenden te betrekken. Dit leidt tot bronnen voor nieuwe verdienmodellen. Door onze blik op het onderwerp te verbreden maken we als het ware de taart groter. Duurzaam geproduceerd, gezond voedsel reduceert niet alleen onze impact op het klimaat. Een voorbeeld: voedsel kan ook de gezondheidsverschillen verkleinen en de zorg betaalbaar houden. Dat maakt het interessant voor gemeenten, verzekeraars en GGD's. Door in de hele keten van boer tot bord te bekijken wie er baat heeft bij een toekomstbestendig voedselsysteem, en deze partijen te betrekken, investeren meer partijen mee. Dit helpt om de provinciale doelen voor duurzame voedselproductie en gezondheid dichterbij te brengen én draagt bij aan de gerelateerde maatschappelijke uitdagingen.

### Voedselbeleid op provinciaal niveau

Het nut van verbreding naar voedselbeleid blijkt ook uit de dagelijkse praktijk op provinciaal niveau. De plaat hieronder geeft schetsmatig weer hoe dit kan werken voor het thema voedsel binnen de provincie.





Zo zorgt het programma Gezond en Veilig voor samenwerking tussen artsen, gezondheidswetenschappers en voedselexperts. Samen leveren ze input voor het ontwikkelen van gezonde voedselomgevingen. Dit brengt provinciale doelen voor het verkleinen van gezondheidsverschillen dichterbij én zo stimuleren we samen de vraag naar gezond voedsel.



*In de voedsel families help ik de volgende generatie boeren te telen ten dienste van het landschap*



In de Voedsel families werken pioniers met innovatieve oplossingen samen met andere koplopers én met provinciale partners. Samen werken ze aan duurzame bedrijfsmodellen die niet alleen gezond voedsel produceren, maar ook bijdragen aan een natuurlijk landschap. Door met meer baathebbers samen te werken ontstaan nieuwe verdienmodellen voor duurzame voedselproductie.

In Groene Cirkels werken ondertussen gevestigde partijen uit het systeem aan gedeelde dromen voor een duurzame toekomst. Door in te zetten op systeeminnovatie maken ze ruimte in het bestaande systeem voor innovatie en bewegen ze grote systeempartijen tot verduurzaming. De hele keten van boer tot bord doet hieraan mee.





Greenport West-Holland is een netwerk dat bekend staat om het internationale succes van de Nederlandse tuinbouw. Sinds jaar en dag is de sector, van teelt tot handel en logistiek, wereldwijd koploper door innovatie te omarmen en zich steeds opnieuw uit te vinden. Met de strategie Feeding en Greening the Megacities, omarmd door Economic Board Zuid-Holland, werkt het

cluster aan een systeemconcept dat de wereldsteden van de toekomst duurzaam kan voeden en vergroenen als Nederlands exportproduct. Alle bouwstenen zijn aanwezig om een voedselperspectief van kas tot bord te maken, niet alleen als exportproduct maar ook in onze eigen regio. Zo is Zuid-Holland een showcase. Daarnaast is Zuid-Holland ook een logistieke draaischijf voor de bevoorrading van Europa. De Rotterdamse haven is hiervoor cruciaal. Samen met gemeente Rotterdam agenderen we daarom het maken van een vers-strategie.

Vanuit Circulair Zuid-Holland Groene Grondstoffen & Voedsel werken we onder andere aan het zo hoogwaardig mogelijk verwaarden van groene reststromen en het sluiten van kringlopen. Met het Zuid-Hollandse Vernieuwersnetwerk Natuurlijke Reststromen wordt onder meer gewerkt aan de inzet van maaisel uit terreinbeheer als bodemverbeteraar in de kringlooplandbouw. Dit draagt bij aan de bodemvitaliteit, reductie van kunstmest en heeft een positieve

invloed op waterkwaliteit. Een blik op het hele systeem leert ons niet alleen waar voedsel verspild wordt, maar ook waar het een nieuwe waardevolle bestemming kan krijgen. Over de kansen en obstakels in het thema voedselverspilling leest u meer in de brief 'Voedselverspilling: resultaten voorverkenning en kwartiermarkersopdracht en voorstel tot vervolg' met nummer PZH-2021-771140673.

### Conclusie

De verschillende netwerksamenwerkingen helpen ons onze doelen op de individuele dossiers dichterbij te brengen. Er bestaan echter kansen om ze meer vanuit samenhangend perspectief te bekijken en aan te pakken. Dat kan zorgen voor nieuwe partners en effectievere en efficiëntere inzet en daarmee tot meer resultaat voor de inwoners van Zuid-Holland.





Dit betekent niet per definitie dat de provincie haar inzet op voedsel moet verbreden. Wel betekent het dat het noodzakelijk is om ons perspectief binnen de huidige programma's te verbreden. Deze verbreding leidt namelijk tot verbreding in het netwerk en daarmee tot versterking van inzet op voedselbeleid en de hiermee samenhangende opgaven. Graag voeren we met uw Staten een open gesprek over de vraag hoe dit opvolging kan krijgen in het provinciale beleid.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,  
secretaris, voorzitter,

drs. H.M.M. Koek

drs. J. Smit

Bijlagen:

- Voedselverkenning 'Een Verse Start'
- Voedsel als Brandstof